

AGENCJE OCHRONY OSÓB I MIENIA W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

PEOPLE AND PROPERTY PROTECTION SECURITY AGENCIES WITHIN THE SYSTEM OF NATIONAL SECURITY

Waldemar Szuwała-Banach^{1(A,B,C,D,E,F,G)}

¹Akademia Obrony Narodowej w Warszawie

Szuwała-Banach W. (2016), *Agencje ochrony osób i mienia w systemie bezpieczeństwa narodowego*. Rozprawy Społeczne, 1 (10), s. 16-22.

Wkład autorów:

- A. Zaplanowanie badań
- B. Zebranie danych
- C. Dane – analiza i statystyki
- D. Interpretacja danych
- E. Przygotowanie artykułu
- F. Wyszukiwanie i analiza literatury
- G. Zebranie funduszy

Streszczenie

Agencje ochrony osób i mienia odkąd zaczęły powstawać w naszym kraju począwszy od początku 1989 roku, stały się ważnym elementem ochrony oraz kształtowania porządku i bezpieczeństwa publicznego. Ochraniają one wiele ważnych i kluczowych dla naszego bezpieczeństwa obiektów, w tym także wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, z powodzeniem mogłyby realizować określone cele i zostać wykorzystane w systemie bezpieczeństwa narodowego. Agencje ochrony osób i mienia zapewniają ochronę podczas zgromadzeń, imprez artystycznych i sportowych, mogłyby nawiązać ściślejszą współpracę np. z Policją, strażą pożarną oraz Siłami Zbrojnymi RP, a także z innymi służbami. Pracownicy ochrony mogliby zostać wykorzystani w Narodowych Siłach Rezerwy, jak to postulował M. Kryłowicz w jednym ze swoich opracowań. Agencje ochrony osób i mienia powinny nawiązać ściślejszą współpracę z organami samorządu terytorialnego, a także ze strażami gminnymi (miejskimi), poprzez wymianę informacji na temat zagrożeń na obszarze ich działania. Szerokim polem do wykorzystania agencji ochrony osób i mienia jest także zarządzanie kryzysowe, mogłoby to nastąpić poprzez podpisywanie odpowiednich umów i uwzględnienie ich w planach zarządzania kryzysowego.

Słowa kluczowe: agencje ochrony osób i mienia, bezpieczeństwo publiczne, system bezpieczeństwa narodowego, Siły Zbrojne RP, służby publiczne, infrastruktura krytyczna, zarządzanie kryzysowe

Summary

Security agencies for protection of people and property have become a significant element of protection and shaping the order and public safety in our country since they started to be set up in 1989. They protect many important and key facilities for our society, including also ones forming part of crucial infrastructure and they could realize designated goals and be used within the national system of safety with success. Security agencies for protection of persons and property ensure protection during meetings, artistic events and sport events and might enter a tighter cooperation with for instance the police, fire departments, Armed Forces of Poland as well as other services. Security employees might be used in National Reserve Forces as it was indicated by M Kryłowicz in one of his elaborations. Security agencies for protection of persons and property should establish tighter cooperation with local government authorities as well as with municipal police through exchange of information on threats within the area of their operations. A wide scope of use of security agencies for protection of persons and property is also crisis management which could be developed by means of signing adequate agreements and their inclusion within the plans of crisis management.

Keywords: security agencies for protection of persons and property, public safety, national security system, Armed Forces of Poland, public services, critical infrastructure, crisis management

Tabele: 0

Ryciny: 0

Literatura: 23

Otrzymano: 13.05.2015

Zaakceptowano: 02.06.2015

Wstęp

Celem niniejszego opracowania jest wykazanie potrzeby zaangażowania agencji ochrony osób i mienia dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego. Mogłoby to nastąpić poprzez udzielenie przez te

agencje wsparcia organom które są odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa naszego kraju, takim jak np. Policja, straże gminne (miejskie), czy straż pożarna. Agencje ochrony osób i mienia mogłyby także udzielić efektywnego wsparcia Siłom Zbrojnym RP, a także zostać wykorzystane w systemie bezpieczeń-

Adres korespondencyjny: Waldemar Szuwała-Banach, e-mail: szuwała@o2.pl

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

stwa narodowego oraz w systemie zarządzania kryzysowego. Zdaniem autora niniejszego artykułu mogłoby to nastąpić poprzez stworzenie odpowiednich regulacji prawnych, które pozwoliłyby wykorzystać efektywnie firmy o których mowa. Rozważania zawarte w niniejszym opracowaniu zostały podzielone na wstęp oraz trzy części i zakończenie, w pierwszej części wskazano na problematykę bezpieczeństwa, jako jedną z naczelných potrzeb człowieka, w drugiej natomiast na istotę, zadania oraz formy ochrony osób i mienia. Trzecia część została poświęcona prognozie wykorzystania agencji ochrony osób i mienia. Opracowane zamyka zakończenie, w którym dokonano podsumowania omówionej w nim problematyki. Opracowanie zostało przygotowane w oparciu o dostępną literaturę przedmiotu oraz akty prawne z nim związane, a także o strony internetowe. Autor opracowania wykorzystał także metodę obserwacji uczestniczącej jako, że jest on pracownikiem agencji ochrony osób i mienia z wieloletnim stażem pracy.

Bezpieczeństwo jako jedna z naczelných potrzeb człowieka

Bezpieczeństwo stanowi jedną z naczelných potrzeb człowieka, amerykański psycholog A. Maslow w swojej teorii hierarchii potrzeb umieścił je na drugim miejscu po potrzebach fizjologicznych, natomiast przed takimi jak potrzeby miłości i przynależności, szacunku i uznania oraz samorealizacji. Jednakże, możemy postawić tezę, że: (...) *system potrzeb określa pewien zespół wartości, postrzegany jako cecha tego, co jest dobre pod jakimś względem dla podmiotu bezpieczeństwa. To, co jest ważne dla podmiotu bezpieczeństwa, to możliwość przetrwania i swobodnego rozwoju* (Zbojna 2014, s. 13). Zatem z punktu psychologicznego hierarchia potrzeb stanowi podstawę systemu bezpieczeństwa jednostki, a jednocześnie podstawę bezpieczeństwa w ujęciu procesowym, ponieważ gwarantuje nie tylko przetrwanie, ale również rozwój i samorealizację.

Bezpieczeństwo jest terminem wieloznacznych i bardzo szeroko definiowanym. W ujęciu słownikowym bezpieczeństwo definiowane jest jako: (...) *stan, który daje poczucie pewności i gwarancje jego zachowania oraz szansę na doskonalenie* (...), (Słownik terminów..., 2009, s.13). Przedmiotem zainteresowania bezpieczeństwa jest człowiek i organizacje w których funkcjonuje oraz ich bliższe i dalsze otoczenie działania.

Jednym z podstawowych zadań każdego państwa w tym także Polski jest utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa, poprzez utrzymanie należytej gotowości do przeciwdziałania zagrożeniom zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Za zagrożenie zasadne jest uznać: (...) *sytuację, w której pojawia się prawdopodobieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia* (Huzarski 2009, s. 22).

Bezpieczeństwo zasadne jest postrzegać w dwóch aspektach: wewnętrznym i zewnętrznym. W ujęciu ogólnym bezpieczeństwo wewnętrzne oznacza stabilność i harmonijność danego organizmu bądź systemu,

a bezpieczeństwo zewnętrzne oznacza brak zagrożenia ze strony innych podmiotów lub środowiska jego funkcjonowania. Bezpieczeństwo klasyfikujemy według kryteriów na: podmiotowe, przedmiotowe, przestrzenne, czasu i sposobu zorganizowania (Balcerowicz 2004, s. 7).

Mając na uwadze powyższe kryteria podziału, a także rozważane problemy funkcjonowania agencji ochrony osób i mienia najbardziej istotne jest bezpieczeństwo narodowe. W literaturze przedmiotu zamiennie stosowane jest w kategoriach bezpieczeństwa podmiotowego bezpieczeństwo narodowe i bezpieczeństwo państwa, czyli stan uzyskany w wyniku zorganizowanej ochrony i obrony ludzi zorganizowanych w państwo przed możliwymi zagrożeniami. Z punktu semantycznego zasadne jest dostrzegać różnice pomiędzy pojęciem naród i państwo. *Naród jest kategorią etniczną, a państwo jest kategorią polityczną, stąd stosowanie tych pojęć zamiennie jest mało zasadne. Bezpieczeństwo narodowe dotyczy szans przetrwania i rozwoju danego narodu, który tworzy instytucję państwa, by poprzez jej przedmiotowy rozwój zagwarantować sobie bezpieczeństwo* (Chojnacki i Kaczmarczyk 2011, s. 25). Jednakże w literaturze pojęcia te są stosowane zamiennie, mimo braku semantycznej spójności. Bezpieczeństwo państwa jest rozumiane najczęściej jako: główny cel jego działalności, stan w którym brak jest zagrożeń podstawowych wartości państwa i narodu, poczucie pewności państwa w środowisku międzynarodowym, stan równowagi między zagrożeniem a potencjałem obronnym, zdolność narodu do ochrony jego wartości przed zagrożeniami, proces społeczny zmierzający do ciągłego samodoskonalenia środków i mechanizmów zapewniających bezpieczeństwo (Balcerowicz 1997, s. 33).

Bezpieczeństwo jest jedną z dwóch najważniejszych – obok rozwoju – składowych podstawowej funkcji każdego państwa. *Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju* (Konstytucja RP 1997, art. 5). Zasadne jest podkreślić, że bezpieczeństwo i rozwój są wzajemnie warunkującymi się kategoriami. *Bez bezpieczeństwa nie byłoby rozwoju, nawet jeśli byłby, to wcześniej czy później jego rezultaty konsumowałby ktoś inny* (www. bezpieczeństwo-koziej, 2015). Z kolei bez rozwoju trudno byłoby zapewnić bezpieczeństwo dla jego podmiotu, ponieważ po pewnym czasie okazałoby się to wręcz niemożliwe. Stąd zasadne jest, by w pracach strategicznych łącznie rozpatrywać strategię rozwojową i strategię bezpieczeństwa. W Polsce po raz pierwszy problem ten został podjęty w ramach zakończonego w 2012 roku uruchomionego przez Prezydenta RP Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego (SPBN), (Zarządzenie Prezydenta RP 2010), który prowadzony był równoległe i we wzajemnej korelacji z rządowymi pracami nad strategiami rozwojowymi.

System Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

W celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa, tzn. zapewnienia nienaruszalności terytorialnej oraz stworzenia warunków do swobodnego i stabilnego rozwoju państwa we wszystkich sferach jego działalności został zorganizowany system bezpieczeństwa narodowego definiowany, jako: (...) *całość sił (podmiotów), środków i zasobów przeznaczonych przez państwo do realizacji zadań w dziedzinie bezpieczeństwa, odpowiednio do tych zadań zorganizowana (w podsystemy i ogniwa), utrzymywana i przygotowywana. Składa się z podsystemu (systemu) kierowania i szeregu podsystemów (systemów) wykonawczych (...)*, (Koziej 2013, s. 36). System bezpieczeństwa narodowego RP ma także – podobnie jak państwo – strukturę terytorialną, można w nim wyróżnić gminne, powiatowe i wojewódzkie podsystemy bezpieczeństwa terytorialnego. Z uwagi na strukturę funkcjonalną państwa można także mówić o resortowych (działowych) systemach bezpieczeństwa. System ten jest wielopłaszczyznowy i wielowymiarowy. Uwzględnia kształtowanie się stosunków wewnątrz państwa i jego relacje z podmiotami zewnętrznymi oraz obejmuje ich różne sfery i płaszczyzny takie jak: stosunki polityczne, prawne, wojskowe, gospodarcze, społeczne, kulturowe, naukowe itp.

Kierowanie bezpieczeństwem państwa należy do najważniejszych funkcji państwa, mających na celu zapewnienie jego bytu i rozwoju w zmiennych warunkach środowiska bezpieczeństwa. Na kierowanie bezpieczeństwem narodowym składają się trzy podstawowe elementy: kierowanie obroną państwa (właściwość Prezydenta RP we współdziałaniu z Radą Ministrów), sprawowanie ogólnego kierownictwa w zakresie obronności (właściwość Rady Ministrów) oraz zarządzanie kryzysowe (właściwość Rady Ministrów, wojewodów, starostów, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast), (Koziej 2013, s. 37).

Istota, zadania oraz formy ochrony osób i mienia

W systemie bezpieczeństwa narodowego wskazuje się jednoznacznie jego podsystemy i elementy, ale ustawodawca nie dostrzegł, że w tym systemie mogą funkcjonować na rzecz bezpieczeństwa i obronności agencje ochrony osób i mienia. Problematyka organizacji i funkcjonowania ochrony mienia, urządzeń i obiektów w przeszłości regulowana była przepisami dekretu z dnia 17 października 1946 r. o Straży Pocztovej oraz ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o Straży Przemysłowej. Strażą przemysłową nazywano ogół formacji ochronnych, do których, oprócz straży zakładowych, zaliczano także: straż pocztową, straż bankową, straż leśną, organy ochrony kolei, straż portową, warty cywilne oraz inne.

Do czasu wejścia w życie ustawy o ochronie osób i mienia usługi ochronne świadczone były na podstawie ustawy z dnia 23 grudnia 1988 roku o działalności gospodarczej Artykuł 11 pkt 11 tejże ustawy stanowił,

iż uzyskania koncesji wymagało podjęcie działalności gospodarczej w zakresie usług: ochrony osób i mienia oraz detektywistycznych (Ustawa o działalności..., art. 11, pkt 11), szczegółowe przepisy dotyczące koncesji znajdowały się w rozdziale trzecim tejże ustawy.

W dniu 22 sierpnia 1997 roku Sejm RP uchwalił ustawę o ochronie osób i mienia. Podstawowe postanowienia tejże ustawy weszły w życie w dniu 27 marca 1998 roku, natomiast w części dotyczącej udzielania koncesji przepisy tejże ustawy zaczęły obowiązywać od dnia 31 grudnia 2000 roku. W ten sposób umożliwiono przedsiębiorcom dostosowanie się do nowej rzeczywistości na rynku usług ochronnych. Oprócz wyżej wymienionej ustawy, w celu realizacji jej przepisów konieczne było wydanie 20 rozporządzeń wykonawczych.

W rozumieniu wyżej wymienionej ustawy ochrona osób to: *działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa życia, zdrowia i nietykalności osobistej* (Ustawa o ochronie... 1977, art. 2, pkt 4), natomiast ochrona mienia to: *działania zapobiegające przestępstwom i wykroczeniom przeciwko mieniu, także przeciwdziałające powstawaniu szkody wynikającej z tych zdarzeń oraz niedopuszczające do wstępu osób nieuprawnionych na teren chroniony* (Ustawa o ochronie..., art. 2, pkt. 5).

Ochrona osób i mienia realizowana jest w formie:

1. bezpośredniej ochrony fizycznej:
 - a. stałej lub doraźnej,
 - b. polegającej na stałym dozorcze sygnałów przesyłanych, gromadzonych i przetwarzanych w elektronicznych urządzeniach i systemach alarmowych,
 - c. polegającej na konwojowaniu wartości pieniężnych oraz innych przedmiotów wartościowych lub niebezpiecznych;
2. zabezpieczenia technicznego, polegającego na:
 - a. montażu elektronicznych urządzeń i systemów alarmowych, sygnalizujących zagrożenie chronionych osób i mienia, oraz eksploatacji, konserwacji, naprawach i awaryjnym otwieraniu w miejscach zainstalowania,
 - b. montażu urządzeń i środków mechanicznego zabezpieczenia oraz ich eksploatacji, konserwacji, naprawach i awaryjnym otwieraniu w miejscach zainstalowania (Ustawa o ochronie..., art. 3).

Agencje ochrony osób i mienia wykonują zadania polegające na szeroko rozumianej ochronie osób i mienia, zajmują się one ochroną obiektów handlowych, przemysłowych, zakładów pracy, banków, a także obiektów wchodzących w skład infrastruktury krytycznej. Infrastruktura krytyczna została zdefiniowana przez ustawodawcę i pod tym pojęciem jest rozumiana jako: (...) *systemy i wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców. Infrastruktura krytyczna obejmuje systemy: a) zaopatrzenia w energię, surowce energetyczne i paliwa,*

b) łączności, c) sieci teleinformatycznych, d) finansowe, e) zaopatrzenia w żywność, f) zaopatrzenia w wodę, h) transportowe, i) ratownicze, j) zapewniające ciągłość działania administracji publicznej, k) produkcji, składowania, przechowywania i stosowania substancji chemicznych i promieniotwórczych, w tym rurociągi substancji niebezpiecznych (Ustawa o zarządzaniu..., art. 3, pkt 2).

Do obszarów, obiektów i urządzeń zaliczanych do infrastruktury krytycznej w zakresie obronności państwa w szczególności należą: zakłady produkcji specjalnej oraz zakłady, w których prowadzone są prace naukowo-badawcze, zakłady produkujące, remontujące i magazynujące uzbrojenie i sprzęt wojskowy, magazyny rezerw strategicznych. W zakresie ochrony interesu gospodarczego państwa do obiektów infrastruktury krytycznej w szczególności zalicza się: zakłady mające bezpośredni związek z wydobyciem surowców mineralnych o strategicznym znaczeniu dla państwa: porty morskie i lotnicze, banki i przedsiębiorstwa wytwarzające, przechowujące bądź transportujące wartości pieniężne w znacznych ilościach. Natomiast infrastruktura krytyczna w zakresie bezpieczeństwa publicznego to zakłady, obiekty i urządzenia mające istotne znaczenie dla funkcjonowania aglomeracji miejskich, których zniszczenie lub uszkodzenie może stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, w szczególności: elektrownie i ciepłownie, ujęcia wody, wodociągi i oczyszczalnie ścieków, zakłady stosujące, produkujące lub magazynujące w znacznych ilościach materiały jądrowe, źródła i odpady promieniotwórcze, materiały toksyczne, odurzające, wybuchowe bądź chemiczne o dużej podatności pożarowej lub wybuchowej, rurociągi paliwowe, linie energetyczne i telekomunikacyjne, zapory wodne i śluzy oraz inne urządzenia znajdujące się w otwartym terenie, których zniszczenie lub uszkodzenie może stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, środowiska albo spowodować poważne straty materialne. W zakresie ochrony innych ważnych interesów państwa do infrastruktury krytycznej w szczególności zalicza się: zakłady o unikalnej produkcji gospodarczej, obiekty i urządzenia telekomunikacyjne, pocztowe oraz telewizyjne i radiowe, muzea i inne obiekty, w których gromadzone są dobra kultury narodowej, archiwa państwowe (Domański 2011, s. 70-71).

Zadania wykonywane przez agencje ochrony osób i mienia obejmują utrzymywanie porządku i spokoju na ochranianym obiekcie, zapobieganie napadom i innym czynom przestępczym, niedopuszczenie do kradzieży i niszczenia mienia, a także zapobieganie innym nieprzewidzianym zdarzeniom takim jak: wypadki, pożary, awarie techniczne lub zdarzenia o charakterze klęsk żywiołowych. Wszystkie te zadania ujęte są w opracowanej dla każdego obiektu instrukcji lub planie ochrony obiektu. Nadzór nad prawidłowym wykonaniem tych zadań sprawują koordynatorzy ds. ochrony, do których obowiązków należy również skompletowanie zespołu pracowników ochrony, zapoznanie ich z obiektem, szkolenie oraz bieżący kontakt ze zleceniodawcą.

Ustawodawca definiuje także pojęcie pracownika ochrony jako: (...) osobę wpisaną na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej lub kwalifikowanych pracowników zabezpieczenia technicznego, i wykonyującą zadania ochrony w ramach wewnętrznej służby ochrony albo na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, lub osobę wykonującą zadania ochrony w zakresie nie wymagającym wpisu na te listy, na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia (Ustawa o ochronie..., art. 2, pkt 6). A zatem pracownikiem ochrony może być osoba wpisana na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej lub zabezpieczenia technicznego lub osoba nie posiadająca takiego wpisu. Jednak w obu tych przypadkach musi ona wykonywać zadania ochrony na rzecz podmiotów, które uzyskały odpowiednią koncesję.

Podmiotami prawnymi, uprawnionymi do wykonywania czynności w zakresie ochrony osób i mienia są: specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne (SUFO) oraz przedsiębiorcy nie posiadający statusu specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych. Specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne (SUFO) to wewnętrzne służby ochrony oraz przedsiębiorcy którzy uzyskali koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, posiadający pozwolenie na broń na okaziciela, wydane na podstawie odrębnych przepisów (Ustawa o ochronie..., art. 2, pkt 7). Natomiast wewnętrzne służby ochrony – to uzbrojone i umundurowane zespoły pracowników przedsiębiorców lub jednostek organizacyjnych, powołane do ich ochrony (Ustawa o ochronie..., art. 2, pkt 8).

Wobec powyższych zapisów ustawy wynika, że specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne mogą być tworzone w dwojaki sposób:

- przez przedsiębiorcę lub jednostkę organizacyjną w formie wewnętrznej służby ochrony,
- przez przedsiębiorcę, który uzyskał koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia oraz posiada pozwolenie na broń na okaziciela, wydane na podstawie odrębnych przepisów.

Natomiast przedsiębiorcy nie posiadający statusu specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych (z uwagi na brak pozwolenia na broń na okaziciela), mogą wykonywać działalność gospodarczą w zakresie usług ochrony osób i mienia w sferze dobrowolnej ochrony.

Wewnętrzne służby ochrony w szczególności:

1. zapewniają ochronę mienia w granicach chronionych obszarów i obiektów,
2. zapewniają ochronę ważnych urządzeń jednostki, znajdujących się poza granicami chronionych obszarów i obiektów,
3. konwojują mienie jednostki,
4. wykonują inne zadania wynikające z planu ochrony jednostki (Ustawa o ochronie..., art. 8.1).

Wewnętrzne służby ochrony mogą wykonywać usługi w zakresie ochrony osób i mienia po uzyskaniu przez nie koncesji, podlegają one kierownikowi danej jednostki lub osobie pisemnie przez niego upoważnionej (Kotowski 2004, s. 171).

Bardzo ważnym elementem służby ochronnej jest planowanie, które ma na celu wypracowanie optymalnego sposobu zastosowania taktyki ochronnej. Planowanie działań ochronnych składa się z następujących etapów:

1. gromadzenie informacji,
2. analiza zebranych informacji,
3. ustalenie koncepcji ochrony,
4. wybór sił i środków,
5. przedstawienie planu zabezpieczenia ochronnego (Kaczyński 2009, s. 33-34).

Ustawa wskazuje na obszary, obiekty, urządzenia i transporty ważne dla obronności, interesu gospodarczego państwa, bezpieczeństwa publicznego i innych ważnych interesów państwa podlegające obowiązkowej ochronie przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne (SUFO) lub odpowiednie zabezpieczenie techniczne (Kotowski 2004, s. 153). Szczegółowe wykazy obszarów, obiektów i urządzeń sporządza: Prezes Narodowego Banku Polskiego, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, ministrowie, kierownicy urzędów centralnych i wojewodowie w stosunku do podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych jednostek organizacyjnych. Umieszczenie w wykazie obszaru, obiektu lub urządzenia następuje w drodze decyzji administracyjnej (Ustawa o ochronie..., art. 5.3).

Kierownik jednostki, który bezpośrednio zarządza obszarami, obiektami i urządzeniami umieszczonymi w ewidencji podlegającej obowiązkowej ochronie, albo osoba przez niego upoważniona jest obowiązana uzgadniać z właściwym terytorialnie komendantem wojewódzkim Policji plan ochrony tych obiektów, uzgodnienie takie dotyczy także transportu podlegającego obowiązkowej ochronie i powinno się ono odbyć najpóźniej 3 dni przed planowaną datą jego rozpoczęcia.

Prognoza wykorzystania agencji ochrony osób i mienia

Agencje ochrony osób i mienia mogłyby zostać wykorzystane do realizacji zadań w systemie zarządzania kryzysowego, będącego jednym z podsystemów systemu bezpieczeństwa narodowego. Jedną z głównych zasad zarządzania kryzysowego jest zasada powszechności, z której wynika, że zarządzanie kryzysowe organizują organy we współdziałaniu z istniejącymi specjalistycznymi instytucjami i organizacjami oraz ogółem społeczeństwa. Stąd istnieje potrzeba zaangażowania wszystkich organizacji zdolnych do wspierania organów władz cywilnych w procesie zarządzania kryzysowego, jedną z takich organizacji są agencje ochrony osób i mienia.

Zasoby agencji ochrony osób i mienia związane są ściśle z ochranianymi obiektami i nie posiadają one

charakteru skumulowanego. Najważniejszym potencjałem agencji ochrony osób i mienia jest potencjał ludzki, ponieważ spośród pracowników w nich zatrudnionych wielu z nich to byli pracownicy i funkcjonariusze Policji, wojska lub innych służb, którzy posiadają gruntowne przygotowanie do wykonywanego zawodu.

Do zasobów technicznych agencji ochrony osób i mienia zaliczyć należy: systemy alarmowe, antywłamaniowe i antynapadowe, systemy sygnalizacji włamania i napadu (SSWiN), telewizję przemysłową – CCTV (ang. *closed-circuit television* – telewizja o zamkniętym obwodzie), systemy kontroli i dostępu – ACC (ang. *access control*) oraz GPS (ang. *global positioning system*). Agencje ochrony osób i mienia posiadają także systemy łączności, broń palną, środki przymusu bezpośredniego oraz środki transportu.

Agencje ochrony osób i mienia posiadają także wiedzę na temat istniejących i potencjalnych zagrożeń na ochranianym terenie, a przede wszystkim zagrożeń infrastruktury krytycznej mającej podstawowe znaczenie dla bezpieczeństwa naszego państwa.

Agencje ochrony osób i mienia posiadające status specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych (SUFO), posiadają na wyposażeniu broń palną, dlatego mogłyby one zostać wykorzystane w stanach zagrożeń szczególnych, np. zagrożeń o charakterze terrorystycznym. Agencje ochrony osób i mienia posiadają do dyspozycji monitoring wizyjny (por. Radziejewski i Siudalski 2013, s. 74-75), który jest szczególnie przydatny na terenie obiektów infrastruktury krytycznej, mającej szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa państwa, wykorzystanie tego systemu może pomóc w szybkim wykryciu zagrożeń i przekazaniu informacji na ten temat odpowiedniemu ośrodkowi decyzyjnemu, co pozwoli na podjęcie natychmiastowej reakcji. Agencje ochrony osób i mienia mogłyby zostać wykorzystane we wszystkich fazach zarządzania kryzysowego, jednak najlepiej mogłyby być wykorzystane w fazie reagowania (por. Żmigrodzki i in. 2012, s. 89-90). W tej fazie działania agencji ochrony osób i mienia powinny być skupione na zadaniach zabezpieczających i ochronnych we współdziałaniu z innymi służbami np. z Policją i jednostkami ratowniczymi. W tej fazie powinny one wykonywać zadania takie jak: ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, zabezpieczanie mienia pozostawionego przez ludność ewakuowaną, zabezpieczanie strefy zagrożonej przed dostępem osób postronnych, zabezpieczanie miejsc tymczasowego zakwaterowania ludności ewakuowanej. Agencje ochrony osób i mienia powinny także prowadzić działania pomocnicze w stosunku do innych służb i organizacji ratowniczych. Powinny one ściśle współpracować także z jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracji państwowej. Organy odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe powinny nawiązać ścisłą współpracę z agencjami ochrony osób i mienia, poprzez np. podpisywanie umów które pozwoliłyby na ich wykorzystanie w systemie zarządzania kryzysowego, mogłyby one zostać uwzględnione w planach zarządzania kryzysowego, a także

w siatkach bezpieczeństwa, przede wszystkim jako podmioty współpracujące. Pod pojęciem siatka bezpieczeństwa rozumiane jest zestawienie potencjalnych zagrożeń ze wskazaniem podmiotu wiodącego przy ich usuwaniu i podmiotów współpracujących (Ustawa o zarządzaniu..., art. 3, pkt 8).

Agencje ochrony osób i mienia wykonują także zadania polegające na ochronie i zabezpieczaniu imprez masowych, współdziałając często z Policją, zwłaszcza jeżeli ochrona dotyczy masowych imprez sportowych lub kulturalno-rozrywkowych. Agencje ochrony osób i mienia wykonują swoje zadania jako służby porządkowe, które działają na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego w czasie i w miejscu trwania imprezy masowej lub jako służby informacyjne, które działają na rzecz bezpieczeństwa uczestników imprezy masowej, w szczególności poprzez informowanie ich o przyjętych rozwiązaniach organizacyjnych (Kotowski i Kurzępa 2009, s. 82). Sprawy z tym związane reguluje ustawa z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych.

Zarówno służby porządkowe, jak i służby informacyjne są uprawnione do:

- sprawdzania i stwierdzania uprawnień osób do uczestnictwa w imprezie masowej, a w przypadku stwierdzenia braku takich uprawnień – wezwania ich do opuszczenia imprezy masowej,
- legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości,
- przeglądania zawartości bagaży i odzieży osób w przypadku podejrzenia, że osoby te wnoszą lub posiadają broń, lub inne niebezpieczne przedmioty, materiały wybuchowe, wyroby pirotechniczne, materiały pożarowo niebezpieczne, napoje alkoholowe, środki odurzające, substancje psychotropowe,
- wydawania poleceń porządkowych osobom zakłócającym porządek publiczny lub zachowującym się niezgodnie z regulaminem imprezy masowej lub regulaminem obiektu (terenu), a w przypadku niewykonania tych poleceń – wezwania ich do opuszczenia imprezy masowej,
- ujęcia, w celu niezwłocznego przekazania Policji, osób stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla dóbr powierzonych ochronie oraz osób dopuszczających się czynów zabronionych (Kotowski i Kurzępa 2009, s. 83).

Zdaniem autora artykułu, a także innych autorów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa możliwości i potencjał firm ochrony osób i mienia nie jest w pełni wykorzystywany. Swoją koncepcję na ten temat przedstawił Marian Kryłowicz w opracowaniu pt. *Firmy ochrony osób i mienia zapleczem Sił Zbrojnych RP*, w którym dokonał analizy możliwości wykorzystania firm ochrony osób i mienia oraz udzielenia przez nie wsparcia siłom zbrojnym i innym organom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo obywateli. Zdaniem M. Kryłowicza udzielenie wsparcia przez agencje ochrony osób imienia siłom zbrojnym i innym organom bezpieczeństwa publicznego (np. Policja, straż pożarna) podczas rozwiązywania sytuacji kryzysowych jest

możliwe przede wszystkim dzięki wysokim kwalifikacjom pracowników agencji ochrony osób i mienia, nabywanym poprzez regularne szkolenia prowadzone w firmach, podnoszące poziom wiedzy ich pracowników. Agencje ochrony osób i mienia powinny kształcić swoich pracowników, poprzez szkolenia i kursy, w zakresie:

- zasad działania podczas akcji ratunkowych,
- zasad działania i współdziałania z Policją i innymi służbami podczas prowadzenia operacji antyterrorystycznych, zasad działania w warunkach specjalnych,
- obsługi broni palnej,
- osiągnięcia wysokiej sprawności fizycznej.

Postuluje on także przeprowadzenie reorganizacji w agencjach ochrony osób imienia mogących być użytych do usuwania skutków zaistniałej sytuacji kryzysowej, poprzez stworzenie grup o podwyższonym poziomie mobilności, zdolnych w krótkim czasie do przeprowadzenia odpowiednich działań (Kryłowicz 2011, 82-83).

Zakończenie

Obecnie w Polsce istnieje około 5 tys. firm ochrony osób i mienia, zatrudniają one ponad 300 tys. pracowników, wielu z nich to byli pracownicy i funkcjonariusze Policji, wojska lub innych służb, stanowią więc potężny potencjał osobowy, jednak nie w pełni wykorzystany, powodem tego jest wiele przyczyn. Obecny stan prawny oraz poziom przygotowania organizacyjnego i wyposażenia nie pozwala na wsparcie Sił Zbrojnych RP, Policji, czy też innych służb z ich strony. Obecnie jedyną regulacją prawną dotyczącą udziału agencji ochrony osób i mienia w systemie reagowania kryzysowego jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad współpracy specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych (SUFO) z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obrony cywilnej i strażami gminnymi (miejskimi). Ewentualne użycie agencji ochrony osób i mienia jako wsparcia innych służb musiałyby się wiązać z ich wyposażeniem oraz stworzeniem odpowiednich rozwiązań prawnych.

Literatura:

1. Balcerowicz B. (1997), *Obrona państwa średniego*. Wydawnictwo AON, Warszawa.
2. Balcerowicz B. (2004), *Bezpieczeństwo polityczne Rzeczypospolitej Polskiej*. Wyd. AON, Warszawa.
3. Czupryński A. (2011), *Współczesne dylematy bezpieczeństwa*, W: W Chojnacki i B. Kaczmarczyk (red.), *Optymalizacja procesów zarządzania kryzysowego*. Wydawnictwo Ośrodek Szkolenia Specjalistycznego Straży Granicznej, Lubiąż.
4. Czupryński A. (2014), *Bezpieczeństwo w ujęciu aksjologicznym*, W: J. Zbojna (red.), *Bezpieczeństwo na lądzie, morzu, w powietrzu w XXI wieku*. Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów.

5. Domański M.A. (2011), *Ochrona fizyczna osób i mienia, zagadnienia zawodowe*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
 6. Huzarski M. (2009), *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*. Wydawnictwo AON, Warszawa.
 7. Kaczyński J. (2009), *Taktyka działań ochronnych, ochrona osób*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne sp. z o.o., Gdańsk.
 8. Kotowski W. (2004), *Ochrona osób i mienia, komentarz praktyczny*. Wydawnictwo Dom Wydawniczy ABC, Warszawa.
 9. Kotowski W., Kurzępa B. (2009), *Bezpieczeństwo imprez masowych, komentarz do ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych*. Wydawnictwo Difin, Warszawa.
 10. Kryłowicz M. (2011), *Firmy ochrony osób i mienia zapleczem Sił Zbrojnych RP*. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
 11. Radziejewski R., Siudalski S.J. (2013), *Ochrona osób i mienia*. Wydawnictwo BEL studio, Warszawa.
 12. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* (2002). Wydawnictwo AON, Warszawa.
 13. St. Koziej (red.) (2013) *Biała księga bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*. Wydawnictwo Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa.
 14. Żmigrodzki M., Żmigrodzki R., Żebrowski A., Michalczuk-Wliżło M. (2012), *Zarządzanie kryzysowe w państwie*. Wyd. Towarzystwo Naukowe Powszechne, Warszawa.
- Akty normatywne:**
15. *Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.
 16. *Dekret dnia 17 października 1946 r. o Straży Pocztowej*, Dz. U. 1946, nr 59, poz. 323.
 17. *Ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o Straży Przemysłowej*, Dz. U. 1961, nr 6, poz. 42.
 18. *Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej*, Dz. U. 1998, nr 41, poz.324 .
 19. *Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia*, Dz. U. 1997, nr 114, poz.740.
 20. *Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym*, Dz. U. Nr 89, poz. 590, z 2007 r. z późn. zm.
 21. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad współpracy specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obrony cywilnej i strażami gminnymi (miejskimi)*, Dz.U.98.161.1108.
 22. *Zarządzenie Prezydenta RP z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie przeprowadzenia Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego*. Zarządzenie nr 4/2010.
- Strony internetowe**
23. www.bezpieczenstwo-koziej.pl, St. Koziej (dostęp: 06.04.2015).